EQVITIS POL

7 E 50

Prophetia S. Hyldegardis Brouii T. XV. Fol. 465.

Saluatores nominantur. ab Equite. fol. 4.

1626

Joannis Broscii Curzelomensis Medicinæ Doctoris ordinarii Astrologi. post mortem ipsius Bibliothecæ maioris Collegii in Academia Cracouiensi. rogat autem vt omnia quæ hic inserta sunt, integrè ad posteritatem conseruentur alioquin vnitatem hanc

Destruenti anathema
Conseruanti benedictio.

300.

intellectus
iudicat
Veritatem

IX. 10. 1.

Contactus. ad punctum

Vulgaris hic oculus caligabit diffidetq plurimum.
Procul este prophani.

inter 9 et 10 reponitur Proca Dawidowa Zahorovii Calissii impres-
sa, ubi locus non exprimitur, scriptum maledicum ab ipsis Jesuitis consuetum
sub nomine Zahorovii ipso consentiente evulgatum. omnia enim quae in illo
continentur ego audivi ex ore Friderici Schembek
Jesuitae; audiverunt et alii. Zahorowsky vero pungere
Cracoviae studuit et Bursarum consuetudinis nullo modo
scire potest alio, quam
ex relatione Jesuitarum
tragoediam
illam ador-
nantium.

Contenta in hoc volumine

1 Equitis Poloni actio in Jesuitas prima
2 Spongia contra Equitem Rosae
3 Actio Arnaldi in Parlamento Parisiensi
4 Praeparatio de vederatis
5 Ad Paulum quintum per Rempublicam Venetam Oratio
6 Gravis deliberatio de compescendo ordinis contentione Jesuitarum
7 Odpowiedz na Artykuł przeciwko Jezuitom Jesuitarum
8 Responsio ad reprotestationem Jesuitarum
9 De Ignatio Concio Zahorovii Calissiensis
Proca Dawidowa Zahorowskiego
10 Objaśnienie przeciwko Jezuitom Stacheza polskiego
11 Tarcza obrony przeciwko prawy
12 Vindiciae adversus Zahorowski
13 Confutatio concionis Zahorowskii
14 Exantlatio Borussiae stylo doctissimo
15 Grata, Przymówky, Consensus.
16 Epistola cuiusdam ad quendam
17 Ad Senatores Regni Poloniae scripta Jesuitarum
18 Widok stałego gniazda Jezuickiego S. Xawierego obraz.
Testamentum Anathema
Conservatio benedictio.

Ioan. Mariana Hispanus Jesuita libro 1. c. 10
Antiquis temporibus qui ex Monachis Episcopi ac summi
Pontifices extiterunt numerare vix licet, nostra aetate
unum aut alterum eorum non tam [illegible] integritate
quam malis artibus ambitiosos [illegible] esse [illegible]
considerabamus. [illegible] [illegible] aliud caput.

VINDICIÆ

Scripto in Academicos F. STANISLAI ZAKRZEWSKI, Ord. Canonic. Regul.

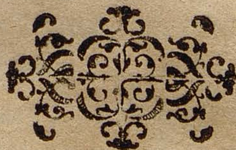
AD

NVNCIOS MVNICIPALES oppositæ.

à

M. IO. PRÆCLAIDE, S. Th. Baccalaureo & Professore.

CRACOVIÆ, Anno D. 1613. 18. Febr.

In Officina Matthiæ Andreouienſis.

Illuſtres & Magnifici Domini, Dn̄i ac Patroni Maximi.

AFfecti nouo & inuſitato genere iniuriç Academici, eoſdem iudices & cognitores cauſæ noſtræ quærimus, & depoſcimus; apud quos ſcripto in nos prolato exiſtimatione damnati, bonum nomen amiſimus. Quid nobis bonus iſte Religioſus reliqui fecit? ſi locum in regno ad docendum conceſſum, is nobis inuiſus eſt, ſpoliatis dignitate, qua eum tueri oportuit; ſi fortunas; ſæpe honeſtas egeſtatem conſolatur: at bonæ famę iacturam, nullæ opes reſtituunt; ſi deniq; vitam, mors honeſta optabilior eſt, quæ interdum vitam infamem exornat; vita infamis ne morti quidem honeſtæ locum relinquit. Quò mecunq; vertero, nihil nobis ſalui eſſe video, bona exiſtimatione erepta; quæ niſi veſtro iudicio & æquitate recuperetur Proceres, ita vt noſtra innocentia luce clarior appareat, nihil eſt quod quis noſtrum in hominum celebritate viuendum ſibi ducat. Quare veſtram ſingularem humanitatem Proceres obteſtor & obſecro, patiamini me innocentiam Vniuerſi-

tatis in lucem producere; non abutar fide vestra, quā mihi in hac defēsione à vobis dari obnixè postulo: res vti est exponetur; Vestrum erit intellecto & cōperto negotio, quid erratū sit à nobis, quid à parte aduersa iudicare, & vel caput cuiusq; nostrū in fluctus inuidię demergere, vel depressam veritatē, altius extollere.

NOtum & manifestū est, vel ex publico scripto contra Academiam edito nonnihil controuersię nobis de noua Schola cū Patribus Societatis intercessisse. Quo in negotio si fidem & officiū sequimur, id nobis vitio dari nō potest. Nā sempiternâ memoria Princeps dignus D. Iagello, huius florentissimi Regni gloriosus propagator, hęc præcipuum nominis & gloriæ suæ monimentum, hanc ingeniorum officinam, vnicum hunc in Regno sæcularium literatorum nidulum, nostræ curæ & custodiæ reliquit, & ita iure communiuit, vt staret dum regnum stabit, quod ille cùm amplissimis Prouinciis, quę sub ipsius imperio erant, tùm clarissimis victoriis laudem Poloni generis propagantibus illustrauit. Pro quibus suis immortalibus meritis, non aliam à gratis posteris mercedem sibi dari optauit, quàm ne huius vnius beneficij in fundata à se Academia positi memoriam intercidere paterentur Hanc gratiam sibi referri tam auidè concupiuit, vt nulla de re maiori sollicitudine

cau-

cautum eſſe voluerit, adhibitis etiam in violatores ſuæ iſtius voluntatis execrationibus, quàm ne Academia haberet extinctorem, cuius ille in Polonia primus autor & fundator extitit. Quod igitur hac in parte fundatori munificentiſsimo fidelitatem præſtamus, cupiditati eorum reſiſtendo, quibus nihil penſi eſt, ſi Academia funere efferatur, huius noſtri facti reprehenſione non commouemur. Non agitur cauſa noſtra, ſed Regni, cui Academia adſcripta eſt, & qua vnâ extinctâ nulla ſupereſt, quæ pendeat ab arbitrio & poteſtate Ordinum Regni. Nam reliquæ Scholę cum emanârunt ex inſtitutis religionis Societatis, potiſsimum ſpectant bonum religionis, nec ſunt in poteſtate Præſulum, aut aliorum qui præſunt Reipub. Videant itaq; qui bono publico cõſulunt, ne quemadmodum Societati pulchrũ eſt habere ſuas Scholas, ita Regno turpe ſit nullam habere, quę ſit in poteſtatę eius, & quæ rationem ſtudiorum, cùm ad Eccleſiæ, tùm Regni vſum referat. Audio conclamare vniuerſos ſe velle Academiam ſtare, ac perpetuo florentem eſſe: non nullos tamen cupere, vt per æmulationem, nouæ Scholæ ad priſtinum nitorem redeat. Nolite quæſo putare, quod Academia Patribus Societatis inuideat, cuius laudi naſcẽti, ſi reſpiciamus ſpatium præteriti temporis vſq; ad aduentum illius in hoc Regnum, ſemper fauiſſe deprehẽdetur. Aperuit

NB quia se de fundarunt ex emptionibus

Scholas diuersis locis; num quæ indignatio aut conquestio in Comitijs Academicorũ audita fuit? num priuilegium Iagellonianum illorum conatibus oppositum? quod contra Bohemiæ Regem interponentem suam autoritatem pro Vratislauiensi noua Schola excitanda, apud Pontificem Maximum Iulium secundum valuit,& robur suum tenuit. Num etiam sollicitati Senatores aut Equites ad prohibendos nouos Magistros? nihil horum moliti sunt maiores nostri: tametsi tùm longè firmiores erant, & in curia non defuissent, quos odio religionis incensos,in Societatem magis inflãmarent. Gaudebant potiùs tanto bono Ecclesiæ, quæ pios vitisatores à Deo accepit, ad putandam & purgãdam vineam hæresibus inhorrescentem, & ad nouellas vites cùm inserendas, tùm educandas. Nec procedente tempore, quo iam cœptum est veteris Scholæ gloriæ inuideri, dolor quantumuis iustus, vllum verbum contumeliosum Academicis publicè extorsit, maluimus cantilenam nobis insusurratam. Quod vos fuistis nos sumus,& alia dicteria æquo animo ferre, quàm conuitium retorquendo ob vnius dicacitatem, in multos innocentes impetum facere. Hoc iam tandem tempore, quo Academiæ tollendę consilium suscipi intelligimus,si reclamemus,si opem omnium Ordinum Regni inuocemus,aut timori nostro parcendum esse putent, quem periculum salutis

Aca-

Academiæ facit, aut nos ſinant, nec Cathedram contra Cathedram ſtatuant, vt tandem aliquando timere deſinamus. Nobis nunquam perſuaderi poterit hãc nouam Scholam non eſſe appoſitam ad excidium veteris; terrent nos exempla aliarum Academiarũ, quæ à ſuo ſplendore ad obſcuritatem deciderunt, nouis hiſce Scholis inſtitutis. Videas Viennæ mœnia Academiæ non ita pridem florentiſsimæ, ipſam Academiã iam non videbis. Videas in Vrbe ædem ſapientiæ, & in tanta multitudine hominum eſt quod mireris, paucos admodum eſſe, qui eruditiſsimorum virornm voci ſuas accommodent aures. Quid Patauij, an non apertis nouis Scholis, illa vetus redigi cœpit ad ſolitudinem, quæ nunc ijsdem occluſis celebritate Studioſorum floret. Si igitur iſta æmulatione aliæ Academiæ non enituerunt, hanc noſtram meliore fortuna vſuram ſperemus? quæ iam vix ſpiritum ducit; primùm obſeſſa tot Scholis ad ſe aditum intercludentibus, deinde iactata iniuria de transferenda aliô prærogatiua promotionum & honorum Academicorum, poſtremò nunc omnibus ignominijs exagitata, & omni honore ſpoliata & exuta. Sanè inſignè ſpecimen datum eſt iſtius æmulationis, vt nihil cuiquam reliquum ſit, quod ſoletur Academici alicuius innocentiam, aut honeſtatem. Sed fortè meritô plectimur, qui tam illuſtri Ordini bono Eccleſiæ, & Chriſtiano-

rum Regnorũ nato, viris cùm sanctitatis tùm excellẽtis doctrinę laude florentibus obtrectare, & hæreticorum linguam contra eos exacuare ausi sumus. Ad cumulum infælicitatis nostræ accedit etiam istud, quòd eiusmodi criminis arguamur; sed illud longè grauius est, & certè inhumanum, prius nos condemnatos, & mucrone styli confossos, quam ad dicendam causam admissos esse. Quis iam modus superest Academię, tanti criminis inuidiâ leuandæ, nisi vt innocentia Academicorum oppressa per acris alicuius inquisitionis facẽ explorata, (quod etiam nõ reformidamus) è tenebris suspicionum in lucem veritatis emergat. Interim si recipit se ad cognitionem eorum hominum, quibus Politîa Academica nota & perspecta est, sint illi testes, quòd Vniuersitas, non Rectoris sensum, nutum, voluntatem sequitur, sed Rector arbitrio, consilio, consensu Vniuersitatis, res moderatur. Noluerunt Maiores nostri tantum vnius hominis prudentiæ confidere, vt ei soli salutem publicam concrederent, cui ne hoc quidem permissum est, vt in priuatis iniuriis, illius decreto causæ terminarentur; verùm superiores iudices ac consiliarii Vniuersitatis adiuncti sunt, quibus facultas est, sententiam Rectoris vel approbare, vel irritam pronunciare si quis illos appellârit. Quid proximè superiori tempore Rector egerit, ego scire non possum, ipse viderit, si quid

si quid scripserit, quid respondere possit : illud scio Vniuersitatem esse extra culpam calumniȩ cuius insimulatur. At contra literas, contra manum, signum, cuius est inuerecūdiæ hæc asserere? Non inficior esse aliquas literas, verùm hoc contendo hisce literis non posse cōuinci Academiam criminis. Velimus tantummodò rem rationis iudicio non odio pendere, & si quid sub illud tempus, quo Comitia particularia celebrata sunt in Academia agi potuerit decernere, profectò facillima erit ratio innocētiæ in lucem proferendæ. Dispersi per villas & oppida vitandæ pestis causâ, à media æstate per totum autumnum vsq; ad initium brumæ, tractare & agere causam Academiæ non potuimus, cætum nullo loco celebrauimus: quomodo igitur verisimile est? Vniuersitatem quæ est Professorum collectio, constans Facultatibus diuersis, in ista dispersione, literas vidisse, probasse, dedisse? Si homines iniquiores nobis esse iudices velint, ipsū tempus pro nobis loquitur, ipsa calamitas, quæ nos dispulit, culpa liberat. Valeat igitur illa vox sæpius iactata Rector & Vniuersitas, quæ ad inuidiam aliquid, ad veritatem probandam, nihil propemodum facit. Vniuersitas non defendet erratum Rectoris minus tolerabile, cuius sensus debent congruere cū sensu Vniuersitatis, nec fas est in rebus Vniuersitatis, velle eum quidquam pro animi sui sensu pronunciare, quod

re, quod consensu Vniuersitatis firmatū non sit. Habetis ęquissimi iudices defensionis nostræ rationem, nō plausibilem illam, sed tamen ad veritatem accōmodatam. Non sumus tam deplorato ingenio, vt cùm anteà existimationi Societatis, ad gloriam nominis florescentis, fauissemus: eidem nunc in luce regni & in oculis summorum virorum, magnæ & illustri, non esse parcendum censeremus. Liceat nobis esse calamitosis, non maledicis; quod est hominum fortuna insolescentium. Si in vno aliquo è nostris ratio vehementiori perturbatione abrepta excurrerit, ad labem integris inferendam: at in multis, & magnam partem Sacerdotibus, tantam maleuolentiam reperiri credibile non est. Postquàm vero patet ex Academicis aut nullum, aut vnum in culpa esse, æquumnè quis ducet, nos omnes lacerari, proteri, conculcari? Deplorarem hoc loco infelicem statum nostrum, qui à tanta existimatione, vt etiam summis viris venerationi essemus, ad tantum contemptum deuenerimus, vt homini famæ obscurioris, per nostram contumeliam & infamiam inclarescendi via pateat, qui stylo in Academiam verso, oblitus professionis suæ, homines liberos loco pecudum maledictis insequi palmarium esse putat: nisi cùm multa hunc dolorem mitigent, tùm inprimis consoletur nos spectata, & satis nobis perspecta, cùm alijs multis causis, tùm in hac præcipuè

pue

puè bonitas & æquitas Serenißimi Regis DD. N. Clement: qui quamuis imperio vti poßit, tamen tardior fit ad annuendum optatis Societatis, prouidens, ne noua Schola obstruat luminibus Scholæ D. Iagellonis autoris generis sui præstantißimi. Multa habet S. R. M. incitamenta Scholæ nouæ excitandæ, cùm ad maiorem splendorem & celebritatem templi magnificentißimo sumptu, & vt vno dicam verbo regiè exædificati; tùm ad benignitatis suæ fontes inopiæ iuuentutis studiosæ aperiendos. Si quando tamen ipsius pietati, fidei, æquitati, priuilegium D. Iagellonis fundatoris nostri beneficentißimi à nobis commendari contingit; multa secum ipsa S. R. M. reputat, quæ suspensum tenent animum. Nam præter immortalem memoriam. D. Iagellonis, quam conseruatam esse cupit, illud maximè S. R. M. ante oculos obuersatur, relinquendum non esse successoribus exemplum vsurpandæ potestatis in antecessores Reges, à quibus tantùm commissa est posteris cura rerum à se gestarum gloriæ ab iniuria & temporum & hominum vindicandæ. Sustentat deinde animos metu ac sollicitudine debilitatos fiducia collocata in sapientia & autoritate Illustrißim. ac Reuerendißimorum Episcoporum, in quorum tutela Academia semper cõquieuit: quam prædeceßores ipsorum beneficijs Ecclesiasticis, pensionibus, bibliothecis iuuarûnt,

auxerûnt, ornarûnt, quam præſentes & huius ætatis ampliſsimi Præſules conſilio, gratia, præſidio tutati ſunt. In his nunc ſpes eſt, quod non patientur Academiam tam arctè cum Eccleſia coniunctam ſuis ſedibus moueri, quorum ingenia niſi Schola excoluiſſet, gubernacula Eccleſiæ non tenuiſſent. Exſuſcitabit in èis hanc curam prouidentia futuri, ne Academiâ vt nunc dicitur mercenariâ ad nihilum redactâ; poſtea caſu aut iniuriâ aliqua vox etiam gratuita conticeſcat, & occluſis Scholis ſubito literulæ exulent. Poſtremò Senatus patrocinium, & Equeſtris Ordinis fauor, ſæpius nobis proſper ac lætus, vetant ſaluti deſperare. Ægrè ferent hi cuſtodes legum, iuris, ac libertatis cuiuſquè, huic Scholæ cuius literis antea totum Regnum patuit, nunc ne vnius Ciuitatis ambîtum patere, & fontem illum obſtrui, ex quo partim ipſi qui viuunt, partim maiores illorum ſuos hortulos irrigârunt: quibus pudori non fuit felicioribus illis ſæculis per honorum Academicorum prenſationem, domeſtica ornamenta in Academiam inferre, & cum ſuorum Maiorum laude, literarum ſplendorem coniungere. His ad præſens remedijs dolore compreſſo, nihil mouemur maledictis ex triuio arreptis. Si conuiciatori libet gratis maledicere, nobis vt per eum non licet gratis docere, ita multò minùs gratis malè audire: quanquam dubito an impune ferret, & iam ſuæ ſtultitiæ pœnas dat.

Non

Non intelligit homo imprudens, dum tantam ſibi licentiam ad maledicendum vſurpat, ſe noſtræ cauſæ ſeruire, eorum quos defendit, nocere. Nullo modo nos fidem Ordinibus Regni facere potuiſſemus, quã malè affecta ſit Societas erga Academiam, quàm de Academicis improbè ſentiat, niſi iſte emiſſarius in Academiã modò palàm feciſſet. Ad cuius maledictis reſpondendum inuitus accedo, maluiſſemq; potiùs, vt noſtra taciturnitas infamaret illius linguæ procacitatem, quàm purgatio criminum obiectorum, cõuincat mendacij religioſum virum. Sed quia veritas aliter defendi non poteſt, & maior ratio exiſtimationis cætus alicuius iure ſociati, quàm vnius priuati habenda eſt, dabit mihi hanc veniam, ſi vbi crimen, obiectum vel non probet, vel leuibus coniecturis adſtruat, eum non tam mendacij, quam erroris arguã.

Ac inprimis maximo eum teneri errore moneo, cum de Academicis ſuſpicionẽ hominibus imperitis iniiciat, quòd hæreſi fauiſſent. Deum immortalem & hominum fidem! quis vnquam Academiæ hoc crimen obiecit? Habemus tot manu ſcripta commentaria à Profeſſoribus ætatis ſuperioris confecta, qui interpretationi ſacræ ſcripturæ controuerſias fidei annectebant, & iidem ex Academica Cathedra, in Eccleſiarum Cathedras quas tenebant, tela ad quaſuis hæreſes iugulandas afferebant. Viuit adhuc in memoria hominum præſtans pietas, & indefeſſum ſtudi-

um Ioannis Leopolitani (vt vnum pro multis commemorem) ad ædem D. Virginis Ecclesiastæ eloquētissimi, qui cum in vita magna vi orationis hæreticis restitisset, postquàm tandē intellexit sibi de vita esse migrandum, sollicitus de salute hominum, quos iam doctrina instruere non potuit, exemplo suo moriens ad obædientiam Ecclesiæ adducere conatus est. Conuocato populo die Sacro per omnia templa voce Cōcionatorum in maius Collegium ad horam præstitutam, iubet se efferri in aream Collegij, & Cygnea voce adhortatus populum ad religionē Romanę Ecclesiæ purè & sanctè retinendam, inspectantibus omnibus, viaticum sibi speciè sub vna dari postulauit, vt auditores suos de veritate Corporis Christi, & de vsu Sacramēti sub vna specie, & vocis confessione & facto suo confirmaret. Extant etiam in bibliothecis, & inter manus versantur libri nostrorum, quibus acerrimè pro fide Catholica pugnabant, Nouocāpiani, Gorscii, Socolouij. His viuis licuissetnè quod obijcitur, vni Pincouio esse hæretico? Errare Pincouius vt homo potuit, sed si in errore perstitisset nec eum abiurasset, quantùmuis Academia id criminis dissimulasset, nullo modo Ecclesia Cathedralis pati potuisset, vt in ea hæreticus esset.

Crimini etiam illud datur in quodam scripto in plebem sparso, sub nomine satisfactionis nobilitati

Rauen: mũnicipii, datæ pro Iesuitis Crac: quòd Academia hæreticos in Regnum admisisset contra leges patrias. Obstupui dum hæc legerem, Academicos tã serò reos agi, non tantum religionis violatæ, sed etiam legis Regni. Quinam rogo hæretici admisi sunt? de Stancaro fit mentio. Verùm pœna Stancari, culpa liberat Academicos, cui hæresim occultanti concessum ius Cathedræ imperio magni & cum potestate viri, breui deprehenso per nostros in hæresi ademptũ est, eiq; igni & aqua à nostris interdictũ. Si quis autẽ malit alieno potiùs iudicio, quam nostra excusatione impietatis nos absolui, non recusamus conditionẽ. Adsunt nobis elogia sacræ Sedis; non pati Academiam Crac. hæreticos; adest laudator eximius, vir sanctitate & eruditione Christiano orbi notisimus Stanislaus Hosius Cardinalis, qui in Epistola (quæ in volumine Epistolarum ipsius à Rñdo Stanislao Rescio Academiæ donato habetur) ad Sereniss. Regem Stephanum Academiã ornat his verbis: quòd pietatis veræque Christianæ doctrinæ præ cæteris studiosa esset, eamque laudem consecuta sit, quòd ex quo tempore fundata est, nunquam vlla hæresi fuerit cõtaminata, nec vnquã aliquẽ hæreticũ Professorẽ tolerandum putauit. Proinde desinant minus æqui obtrectato-

Samuelis Marcinowski

res

res dicere, parùm abfuiſſe, quin per noſtrorum inertiam cum inſcitia coniunctam religio Regno pulſa exularet. Inuoluerat hæc calamitas non noſtrum tantum Regnum, idcirco non eſt æquum culpam Academicos eius rei ſuſtinere, cuius aliæ Academiæ ne appellentur quidem. Opponenda erat doctrina ſi quæ fuit peſti ſerpenti, ne longius progredi potuiſſet? An non oppoſita fuit? & quadraginta ampliùs annos antè aduentum Patrum in hanc Ciuitatem, curſum erroris remorata eſt. Optabiliùs ſanè fuiſſet recens natam hæreſim extinguere, ſed quid non egerunt cùm docti & religioſi viri, tùm magno animo præditi Epiſcopi, quin etiam ipſi Max. Pont. quod non ſtudium contulerunt ad hoc incendium opprimendum: nihilominus tamen vigebat, nec alicubi ſanguine etiam fuſo reſtingui poterat: donec autoritate Concilij moribus reſtitutis, offenſionibus amotis, cultu diuino reſtaurato, multùm adiumenti ad eam rem conferente pietate, conſtantia, prudentia Principum, & ſtudio ac labore cùm aliorum Eccleſiaſticorum virorum, tùm ipſius Societatis flamma cæpit ſubſidere, & tandem Deo propitio ſuffocata eſt.

Iam forte videor ſatis expurgaſſe ſuſpicionem violatæ aut ſaltim neglectæ religionis: de cætero rogamus, ne in inuidiam nos adducãt nomine impietatis. Feremus facilius nobis inſcitiam, ſordes vitæ, & neſcio

ſcio quæ non, exprobrari, quàm à religione Catholica defectionem, ſine qua viuere nolumus, & in qua mori cupimus.

Nec verò longè ab eodem crimine abeſt obiecta diſiunctio pietatis à literis. Quis ferat eas literas, quæ ad pietatem non referuntur? ſine qua ſapientia non ſolum infructuoſa eſt, ſed vitæ etiam humanæ infeſta. Quorſum in Contubernijs ſacella extructa ſunt? quid ſibi volũt ſacra, quibus feſtis diebus ſtudioſi intereſſe coguntur? Exhortationes ad pietatem ſi domi deſunt, at in Eccleſijs lectiſsimorum concionatorum præcepta piè viuendi non deſunt, ad quorum diſertas & varia eruditione refertas conciones, tanta auiditate audiendi concurſus fit, vt propter extemporaneam exhortationem, priuari ſe fructu elaboratę concionis nemo ſit laturus. Quod in vno loco cum laude & vtilitate fit, hoc in alio maiori bono fore, impedimento cogitandum eſt; nec ſi in Scholis triuialibus pueros & adoleſcentulos informari in ſtudio pietatis laudabile eſt, in Academia in qua iam adulti ſunt, qui tùm gaudent officio, ſi in eo explendo liberę rationis ductum ſequi liceat, pietatem ſub flagello eſſe conuenit. Video neceſſe eſſe cõmemorare, quo minus aliena inſectatio nos feriat, nihil etiã hac in parte deſiderari poſſe, quod maiores noſtri, qui non ita fuerant amantes ſui, vt ſoli omnia agere vellent, vt nullas partes officij cæteris relinquerent, ſtudium

pietatis colendæ cum religiosis Patribus è florentissi ma familia S. Dominici communicatum esse voluerint, & se admitti ad communionem meritorum, orationum, indulgentiarũ huius S. congregationis postulârint, idq; in capitulo generali Anno supra Millesimum Quadringẽtesimo Octuagesimo Primo, à Magistro ordinis Saluio Casseta, viro sempiterna memoria digno impetrarint. Per quam societatem cum eis initam omnia membra Academiæ in vnum corpus redacta sũt, vt animarẽtur, alerẽtur, & vitæ spiritualis caperent incremẽta. Hinc fieri videmus nulla in Ecclesia vsq; ad hoc tempus, siue pro concionibus, siue pro alijs pietatis exercitijs, Academicam iuuentutem frequentiorem conspici, præterquam in æde SS. Trinitatis apud Patres Dominicanos. Nec hactenus ea cura iuuentutis nostræ in pietate exercendę intermissa est, imò quo maior animis iuuenum ardor ad studium pietatis iniiceretur, ex magna Sodalitate Rosarii literatorum cohors, in secretum Rosetum deducta est, ad cultum diuinum æmulatione sancta inter similes, magis propagandum. Et tamen nescio vnde pietatis nostræ fæda sugillatio.

Forte quis minus mirabitur frigere pietatem, si flagrent apud nos vitia. De leuioribus nihil dico, optandum sane est, vt sine viciis viuatur, proximũ est, vt minimis vrgeamur. At tam robustę, improbitatis, vt non-

nulli

nulli expilati fisci pauperũ studiosorum accusentur, ego nolo esse depulsor; non inopiâ defensionis(nã extant publicę tabulę rationum, & notum est vel nostri agri fructuum redemptoribus prouentum totius triennii, partim iniuria hominum, partim aquarum, esse dissipatum & auersum) sed animi dolore ex effræna-ta audacia nato, quòd non puderet in corona totius nobilitatis fraudem tantam obiicere, quæ ne tenui suspicione probetur. Credo ego non indormituros famæ suæ illos, qui tam insigni iniuriâ appetiti sunt. Meus autem animus tanta contumelia fractus, etiamsi meam personam crimen obiectum non attingat; longiorem defensionem refugit. Si enim licebit palam & apertè mẽdacio in accusando vti, quid opus est obiecta diluere, cum tota defensio si dicatur falsa esse subuerti posit.

Quarę prætername uigans scopulum infamem, proficiscitur oratio mea ad cõtemptũ nominis nostri pro fligandum. Obscuritatem generis nobis exprobrat, quam nemo adhuc ex tanta multitudine nobilitatis, Academicis probro dedit. Valdè miror hominem literis deditum, in quo sita sit nobilitas ignorare. Si ad libellam rationis & incorruptum iudicium sapientum veritas exigenda est. Nobilis est, in quo virtutis alicuius excellentia conspicua est; sin autem popularis opinionis arbitrio stare placet. Nobilis est qui

ius libertatis consecutus est. Vnde apud sapientes nata est illa distinctio, alium esse Nobilem vbique gentium, alium domi suæ & in patria tantùm. Credo ego neutro in ordine Nobilitatis ponet obtrectator Academiam, cuius eruditioni & virtuti nequiter detraxit. Quem tamen si præiudicatis premere contendero, magno in errore versari constabit. Non ita enim contemptam & abiectam sacra Sedes voluit esse Academiam Crac: quam eô honoris prouexit, vt nihilò inferiorem dignitate florentissimis & clarissimis Academijs dato Priuilegio esse iusserit. Non ita nuper S. Pont.: iucundę recordationis Paulus V. ignobilem esse censuit, qui se viuo nihil eandem detrimenti accepturam respondit. Non ita vni è consilio Patrum Purpuratorum, atq; eiusdem societatis olim alumno sanctitate, & doctrinę copia illustri Roberto Bellarmino honor noster vilis fuit, qui à commendatione causę nobis aduersæ, apud SS. D. abduci se passus est, & iuri Academico se nolle contrauenire humaniter rescripsit. At tamen plebeio genere nati sumus; quid tum? an putat obtrectator Academiæ, mei aui, aut ataui esse Academiā? quid Patri plebeio cum Academia? si filius virtute & doctrina eum locum conscenderit, quem Serenissimi Reges iure libertatis donârunt, muniêrunt, decorârunt. Rogarem ego ab isto nobili Religioso, exhiberet nobis Priuilegium iuris nobili-

nobilitatis, quod autor generis sui consecutus est, quo doceremur, à quo ius nobilitatis donari solet, & quid eo continetur. Nos Priuilegium D. Iagellonis ei ostendemus, in quo cuiusuis conditionis hominibus, & vndecunque ad Academiam confluentibus causâ literarum, ea libertas concessa est, vt à quauis sæculari iurisdictione exemptis esse liceat, nec alium iudicem, nisi in leuioribus delictis Rectorem, in crimine ipsum Serenis: Regem, aut si adscripti fuerint Ordini Sacro Reuerendis: Episcopum habeant. Quod Priuilegium tantum apud nobilitatem Regni valuit, vt si quando in ditione alicuius Nobilis natus, ius Academiæ consequeretur, exire ei ius esset è potestate ipsius. Habet enim apud Nobilitatem locũ, quod maximæ Vrbis magnus Consul pronunciauit: Honos alit artes omnesq; incendimur ad studia, gloriâ, iacentq; ea semper quæ apud quosq; improbantur. Cum itaq; Nobilitas Polona sentiat, sine literis ne Scythicam colluuiem esse posse, fauet literatis, nec illorum libertati inuidet, sed eam incolumem & inuiolatam esse cupit. Iniquiùs multò est, quod fieri tamen in Polonia solet, vt fortuna mutet genus, aut saltem illustret, quàm si virtus aut sapientia, quæ duæ res in honore apud omnes gentes habentur, attollant humo humilem hominem.

Laboret quantum velit obtrectator, nobis con-

flare inuidiam apud Nobilitatem non poterit, ſumus ita huic Ordini florētiſsimo noſtris laboribus, ſtudijs, obſequijs, deuincti, vt ſi ad rauim clamet, plebeios inimicos eſſe Nobilitati, & de nobis id credi vehementiſsimè poſtulet, impetraturus non ſit, vt ei credatur. Perſpecta eſt Nobilitati Polonæ animi moderatio Academicorum, & prompta ſemper voluntas ad eis inſeruiendum in inſtitutione liberorum. Itaq; nolunt hanc opinionem combibant illorum filij, nos eſſe ſuos ſeruos, quibus ius patrium vt præceptoribus committitur, atq; imperium liberale, & quale decet ingenuos, in eos exerceri, permittitur.

Cæteris in rebus non ſunt graues Academici Polonæ Nobilitati, opes non habemus ad inuidiam cōparatas, nec ad luxum, vt in ſcripto Rauen: aſſeritur: ſi quæ ſunt villulæ, eas omnes antequàm à Sereniſsimis Regibus, & Viris Illuſtribus Academiæ donatæ eſſent, Iuris Eccleſiaſtici fuiſſe, & cum Sacerdotiis ad nos perueniſſe, quiſquis volet cognoſcet. Veteres illi Academici ab agris abhorrebant, & grandi pecunia exiguos cenſus emere malebant, nunc primùm vbi paulo difficiliorem rationem exigendorum cenſuum experti ſumus, pecunia congeſtā ex munificentia & liberalitate, inprimis immortalis & nobis ſemper lætæ memoriæ Sereniſsimæ Reginæ Annæ Iagellonianæ; deinde incomparabilis Patroni, quo non ita

ita pridem orbati ſumus Petri Tylicki, Epiſcopi Crac. Poſtremo cùm aliorum, tùm nominatim optimi Senis & Magnis in Academia Benefactoribus æquali Bartholo: Nowodworski Sac: Militiæ S. Io: Hieroſól: militis, ad coëmēdas Villulas collata eſt, reſeruato iure redeundi ad ſua, quando facultas erit, poſſeſſoribus. Quos fructus non partimur inter nos, ſed in vſus à benefactoribus deſtinatos conferuntur. Vniuerſitati inde emolumenti nihil, curæ plurimū accedēte.

Præterijſſem reliquas reprehenſiones huius boni religioſi quibus odium Nobilitatis in nos concitare contendit: niſi vna querela de inſolentia ſtudioſorum, non nihil aduerſari nobis videatur. Agnoſco hanc labem eſſe ætatis noſtræ, vt minus obtemperet bonis conſilijs iuuentus, verùm hæc infelicitas communis eſt Præceptoribus cum Parentibus, qui meliores optāt habere filios, eos autem quos habent tolerant. Sæpe afferuntur mores ad nos illaudati: &, quos alibi, aut metus, aut ætatis imbecillioris, verecundia texit ac velauit: eos liberius viuendi facultas facta, in apertum profert. Sæpe vt in mari reiectæ ſordes polluunt ſcopulos, quibus adhęreſcunt, ita externa eluuies contaminat ſtudioſorum ſodalitates. Sæpe etiam peccatur à parentibus, qui filijs tradunt pecuniam, quam oportuit fidei Præceptoris committere, ne ignis ſtipulæ, ne materia vitijs, ne puero fer-

rum

rum suppeditetur. Sunt & alia multa incōmoda bonæ institutioni aduersa, sed maiora & grauiora occurrerēt, ex ista quam bonus iste religiosus expetit Scholarum diuersarum conflictione. Si quando in vtero gemelli conflictantur, excruciata mater gemit; quid inter dissentientes studijs & animis cætus, ciuitati sperandum esset? plena essent omnia turbarum molestiarum, querelarum, pacis & ocij nihil haberemus.

Venio ad aliam ignominiam de inscitia Academicorum depellendam. Grauis hæc est & acerba in Academico reprehensio, si in eo eruditio desideretur, quâ stationem suam tueri posit. Hæc nostris qui paulò antè vixerunt non defuit, siue prouocemus ad nonnullorum monumenta in bibliotheca seruata, siue memoriam hominum appellemus. Quis enim (vt ex recentioribus commemorem nonnullos) eruditior fuit Grebscio? quis trium linguarum cognitione clarior Marinio? quis Hębraicæ linguæ peritior Felstino? quis in Græca lingua scientior Lwowkone, ne attingā cæteros in diuersis Facultatibus laude ingenij, & doctrinę florentibus. De nobis qui nunc sumus, si minùs honorificè obtrectator sentiat, non miror, qui etiam cuperet, vt literas obliuiscamur, ac studium docendi deponamus: Literæ etiam nunc in Academia latent potiùs, qùam absunt; quæ luce fauoris collustratæ, mox enituissent. Non ita pridem Illust.

Dux

Dux Georgius Radziwil S. R. E. Cardinalis, Episc. Crac: inuenit in Academia ea dignitate viros, quibus adiutoribus ita reformauit Diœcesim suam, cũ laude & vtilitate, vt posteris exemplum ad imitandum proponeret. Consequentibus etiam temporibus non defueruntex Academia Reueren: Præsulibus qui munere suo dextrè & laudabiliter fungerẽtur. Requirit præterea à nobis obtrectator scriptores librorum, sed quid requirat non intelligit, quotusquisq; est in Polonia, qui legat hos libros, qui aliunde importãtur. Aliarum gentium ea consuetudo est, vt honestissimam animi oblectationem, ex literarum tractatione capiant: à nostris ad vsum tantum, & necessitatem, cùm Ecclesiæ, tùm Regni literæ discuntur. Si quis autem amore literarum flagret, is ex fontibus potiùs hauriat, quam riuulos consectetur. Excussimus è manibus Cleri monumenta Sanctorum Patrum, oblatis ex his ipsis quibusdam excerptis, aut tenuioribus nostris cogitatis, quæ est desidiæ magna latebra. Quod si obtrectator, adeò est cupidus legendorum nostrorum, veniat ad nos, explebimus sitim eius, si fastidiat nostras lucubrationes, commentarijs in Sacram Scripturam & Magistrum Sententiarum, à nostris Maioribus relictis; sin renuerit, nobis ignoscat, qui blattas & tineas, magna impensa pascere aut chartam pretiosam

 merci-

mercibus inuoluendis pro institoribus comparare nolimus.

Ad mores quod attinet. mirum est virum religiosum, qui vultu, gestu, incessu grauitatem præse ferre debet, in oratione lasciuiam non vitare. Nam illa cōmemoratio lustrorum, Ganæarum, Gynæciorum, etiamsi vera esset, tamen religiosum hominem non decet; cuius non modò vitam continētem esse oportet, verùm etiam oculos, aures, linguam. Sitne ita vt cōmemoratur nescio, mihi nemo etiā de quoquā secretò dixit, quod diuulgatur; sed vt ita sit, vtique vnius aut paucorū insania, non debet redundare ad infamiā plurium. Sanè optarem huic religioso viro, vitam hominum, nostræ societatis esse notiorem, paulò æquiorem censorem nostrorum factorum haberemus. Viuimus legibus subiecti, ne peccare cuiquam impunè liceat, ascendimus gradatim, ab humilioribus locis, ad altiora, vbi lapsum quisq; vitat, ne aspersa aliqua vitæ macula, cursum retardet, aut præpediat: pro stipendio exiguus census asignatur, qui non satis est ad necessitatem, ad exacuendam in iunioribus industriam, vt otio remoto laborem intendant, in erudienda iuuentute, vnde tenuem fortunam sustentent; postea sacris initiari, coöptantur in Collegium Sacerdotum ad Sanctæ Annæ, vel D. Floriani Ecclesias, vbi

colla-

collatis in medium fructibus Ecclesiæ, qui officium Academicum faciunt, & sine reprehensione viuunt, participes fiunt commodorum; sin secus, spes sua eos frustratur. tantam nobis esse curam cùm honestè viuendi, tùm officij explendi, si religiosus iste sciuisset, neutiquam aut in mores, aut in negligentiā nostram insolentiùs insultasset.

Aduerto illud accidisse huic bono religioso, quod fabulâ de quopiam narratur, qui lacessitus, cum in aduersarium iecisset telum, frustrato ictu Nouercam percussit, atque sibi in malo facto aplaudens exclamauit: Ne sic quidem malè; ita ille præceps ira cum fertur in obtrectatorem Societatis, de quo incertus sum an sit noster, Vniuersam Academiam, quam pro Nouerca habet, maledictis confixit, & in hoc scelere exultat; parum de eo sollicitus, quòd in vetustam Coloniam Serenis: & optimè de hoc Regno meritorum Principum inuaserit, ac nutricem liberorum & & Nobilium hominum violauerit. Si eum non deterruit dira imprecatio D. Iagellonis Regis: vt quicunq; Academiæ ius, & libertates violauerit, iram vindicem districti iudicis, & miserabilis infelicitatis horridum euentum incurrat. saltim mouere potuit fremitus, & libera in-

 digna-

dignatio totius Nobilitatis Polonæ, quę iniquo fert animo, veteres Academicos plurimis, & diuturnis meritis commendatos, coràm & antè oculos suos, indignè tractari, damnari, & tantùm non proscribi, quos sub patrocinio suo tutos esse oportuit. Iactamur non aliter atq; profligati ac perditi homines; de iure nostro disceptatur in foro, in triuiis, in tonstrinis, ab his, quibus nec vocis, nec ferendæ sententiæ ius est. Quātò æquius de præsenti causa iudiciū tulit magnus in Eccles: & regno Senator D. Stanislaus Hosius, qui intellecta Serenis: Steph: Regis volūtate de vocandis ex Italia Professoribus, ita ea de re Nuncio Apost: Episcopo Mōtis Regalis in hæc verba scripsit: Si qui doctrina excellentes Viri fuerint ex his terris aduocati, non possum, non vehementer probare, sed si seorsum aliam ab ea quæ prius fuit instituta, Academiam instituere cupiunt, id quale sit non intelligo, duas vt Academias vna ciuitas habeat. Quod suum iudicium etiam ipsi Serenis: Regi exposuit: Mihi quidem, inquiens, hęc nouitas probari nō potest, cum videam, quantū Academiæ Crac: cuius alumnum esse me profiteor, præiudicii-

cii ſit allatura. Iudicauit ſapientiſsimus Vir, quod alii nolunt videre, vni Ciuitati, duas Academias oneri eſſe, & vnam alteri calamitatem allaturam. Cum quo graui iudicio, vt veſtrum quoq; iudicium, quod ſperamus fore æquiſsimum, coniungatis Proceres, valdè omnes rogamus. Præſtate hanc pietatem glorioſiſsimo fundatori Academiæ D. Iagelloni, & poſteris eius conſequentibus Regibus, quorum gratia maiores veſtri floruerunt, & beneficiis ipſorum non pauci ad eum ſplendorem peruenerunt, quem hactenus retinetis; vt noſtram hanc propugnationem pro cõſeruando iure Academico, quo continetut memoria nominis clariſiſsmi Iagellonici, gratia, precibus, cõmendatione apud Sereniſ. Regem DD. N. Clemen. iuuetis. Non eſt aliena voluntate Sereniſ: Rex D. N. clementiſ: à memoria Maiorum ſuorum ad immortalitatem traducenda; verùm ne ei perſuadeatur laudem Maiorum ſuorum, iactis nouæ Scholæ fundamẽtis, minimè obſcuratum iri, id verò eſt, quod à vobis perficiendum cupimus. Moueat vos fortunæ noſtræ conuerſio; nuper floruimus ſine inuidia, in aula D D. Iagellonum Regum; Ordinum omnium Regni fauorem ſine aſſentatione merebamur; vna noſtra Schola ſine vlla controuerſia totum Regnum capiebat; nunc de vna ciuitate mirificè laboramus, ne in ea nouo fõte aper-

te aperto, & eò corriuatis aquis, vetus exsiccetur. Quod si impetrare non possumus, vt ius saluum & incolumitatem retineamus, proximum est, quod Vos Proceres oramus, ne confictis criminibus obruamur neuè honestate dispoliemur; vt si post exantlatos duros labores, nobis excedendum sit ex Academia, in qua nemo ingenuus sine dignitate viuere expetat, abeuntes bona existimatio prosequatur.

Varsaviam 1626 . 26 Febr.

Audio dixisse R^mum Legatum haec verba: Habebant Iesuitae pro suo favore sententiam: Si haec ita sunt vereor iudicium. Nam enim decet sedem summam ad favores inclinari. Christus est Veritas, Via, Lux Vicarius igitur Christi est Vicarius Veritatis Viae atque lucis. Respectus ad personas quascunque aut favores benefici fuit densissimus. Sciant autem toti mundum iudicaturum de iudicio aut Rotae aut summi Pontificis. Si quid diversum fiat, lapides etiam clamabunt. Unionem nobis ne sanctus quidem Paulus persuaserit, qui scimus artes omnes Iesuiticas tam probe quam septuagenarius aliquis Iesuita, aut eo plus. Revelabuntur aliquando. Interim nos Philosophorum illud considerabimus: Ens, Unum, Verum, Bonum converti. Magno intervallo distant Unum et Unitum. Unum est Unum. Unitum multa continet. Lupus Dei ovem appetit, Unionem appetit. Vult enim carnem ovis in suam hoc est lupi carnem converti. Mitto haec Unum exemplar per occasionem tradet R^mo Legato.
Vale. Cracoviae 26 Febr. 1626.

BIBLIOTH. UNIV.
JAGELLONICAE

SIN c CERE moniis

Si quid habes Iesu vita ne quam tibi partem
Qui socium fingit latro vafer rapiat.

Gdy na Grzech
sa zdobt Boll
pa przemysl
wzgardzona
Moz Vadz X slowa
napisal.
legi in decem
notu
facian larvsla
wandi

